

SELETUSKIRI

Vabariigi Valitsuse otsus „LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise aluspõhimõtted ja tegevuskava 2025–2030 heakskiitmine“

1. Sissejuhatus

LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise aluspõhimõtted ja tegevuskava 2025–2030 on loodud selleks, et kõigil seksuaal- ja soovähemustesse kuuluvatel inimestel oleks Eestis võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks. Tegevuskava aitab LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamisele läheneda süsteemselt ja valdkondade üleselt. See seab konkreetsed sihid ja teekonna, mida tehes jõuame lähemale Eestile, kus me kõik oleme kaasatud, võimestatud ning tunneme end turvaliselt.

2. Hõlmatud valdkonnad ja tegevussuunad

Aluspõhimõtted ja tegevuskava hõlmavad järgmisi valdkondi: haridus ja noored, õigusruum, kodanikuühiskond, turvalisus, tööelu, tervis ja välispoliitika. Olulisemateks tegevussuundadeks on LGBTIQ-inimeste kohta teadlikkuse kasvatamine eelpool nimetatud valdkondades, selleks vajalike andmete kogumine ning turvalise keskkonna loomisega seotud tegevused.

3. Tegevuskava koostamine

2024. aasta jaanuarist vedas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi võrdsuspoliitika osakond LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava ja aluspõhimõtete loomise protsessi. Selle loomisse kaasasime fookusvaldkondadega seotud poliitikakujundajad ja -rakendajad riigi ja kohaliku omavalitsuse tasandil, koolitajaid, uurijaid, erialade seltse, ametiühinguid, poliitikuid ning LGBTIQ huvikaitseorganisatsioone.¹

Peale valdkondade ülest arutelu eelpool nimetatud sihtrühmadega kutsusime kokku viis valdkondlikku töörühma järgmistes fookusvaldkondades: tervis, haridus, turvalisus, tööelu ja transinimeste heaolu. Lisaks korraldasime kaks sihitud kaasamist kogukonnaloome ja kodanikuühiskonna teemal. Neist esimene toimus koostöös Tartu Pride 2024-ga, mille raames leidis aset vastav avalik arutelu. Teine oli suunatud LGBTIQ kodanikuühiskonnale.

¹ Tegevuskava ja aluspõhimõtete loomisse on panustanud inimesed järgmistest asutustest, ühingutest ja ekspertgruppidest: Haridus- ja Teadusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Kaitseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Siseministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium, Riigikantselei, Haridus- ja Noorteamet, Kaitsepolitseiamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Sotsiaalkindlustusamet, Statistikaamet, Terviseamet, Tervise Arengu Instituut, Tervisekassa, Tööinspeksioon, Töötukassa, Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik, Õiguskantsler, Riigikogu LGBT+ kogukonna toetusrühm, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Sisekaitseakadeemia, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool, Eesti Ametiühingute Keskliit, Eesti Haridustöötajate Liit, Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts, Eesti Noorsootöötajate Kogu, Eesti Perearstide Selts, Eesti Psühhiaatrie Selts, Eesti Psühholoogide Liit, Eesti Seksuaaltervise Liit, Eesti Ödede Liit, Peaasi, Tallinna Koolijuhtide Ühendus, soolise ülemineku arstlik ekspertiisikomisjon, Eesti Inimõiguste Keskus, Eesti LGBT Ühing, Eesti Transinimeste Ühing, Mõttekoda Praxis, Peemoti Keskus ja Q-Space.

Koostöös erinevate valdkondade eest vastutavate osapooltega sõnastasime lõplikul kujul tegevused, nende ajaraami, vastutajad ning programmid, mille raames neid ellu viiakse ja rahastatakse. See tähendab, et kõik tegevused on ametnike tasandil vastutajate ja kaasvastutajatega kokku lepitud ning tegevuskavas ei ole kohustusi (seal hulgas rahade kasutust), mida poleks läbi räägitud.

4. Tegevuskava täitmine ja eelarve

Iga tegevuse vastutaja koordineerib koostööd kaasvastutajate ning partneritega ning leiab selle elluviimiseks vajalikud vahendid. LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste tegevuskava juhtrühm koordineerib tegevuskavas sõnastatud eesmärkide saavutamist. See koosneb vastutavate ministriumide ja allasutuste esindajatest. Võrdsuspoliitika osakond tagab tegevuskava juhtrühma toimimise, erinevate osapoolte vahelise sujuva suhtluse ning kogub iga poolaasta alguses teavet tegevuskava täitmise kohta.

LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava rahastatakse valdkondlike arengukavade programmide kaudu.

5. Tegevuste mõju mõõtmine

Tegevuskava mõju hindame jooksvalt järgmiste mõõdikutega:

Andmekogu	Mõõdik	Algtase	Sihttase 2030
ILGA Europe	LGBTIQ-inimeste õigusliku olukorra indeks	45,9% (2024)	56%
Eesti Inimõiguste Keskuse avaliku arvamuse uuring LGBTIQ teemadel	Elanike osakaal, kes peavad transsoolisust vastuvõetavaks.	47% (2023)	53%
Eesti Inimõiguste Keskuse avaliku arvamuse uuring LGBTIQ teemadel	Elanike osakaal, kes peavad homoseksuaalsust vastuvõetavaks.	56% (2023)	65%
FRA LGBTIQ uuring	LGBTIQ-inimeste osakaal, kes on viimase 12 kuu jooksul kogenud ahistamist LGBTIQ-inimeseks olemise tõttu.	48% (2023)	40%

LGBTIQ-inimeste võrdsete võimaluste edendamise tegevuskava ja aluspõhimõtete vahehindamine toimub 2027. aastal ning lõpuhindamine 2030. aasta jooksul.

6. Kooskõlastamine

Eelnõu on esitatud eelnõude infosüsteemis kooskõlastamiseks kõikidele ministriumidele, Riigikantseleile ja tegevuskavas kirjeldatud tegevuste pea- ja kaasvastutajatele.

7. Jõustumine

Otsus jõustub selle allkirjastamisel.